

ST. — NO. 1446.

Entered as second-class matter, December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1873.

CHICAGO, ILL., 29. MAJA (May 29), 1935.

Published weekly at
3638 W. 26th St.

LETO — VOL. XXX.

VADLJANJE V WASHINGTONU NA RAČUN KRIZE

"RELIFNE" PLAČE SO
\$19 DO \$90 NA MESEC

DEMOKRATSKI KONGRES KLJUBUJE
GLAVNEMU VODJI SVOJE STRANKE

Ameriška legija je bitko za takojšen bonus spet izgubila. — Druge predloge pred kongresom

V WASHINGTONU je bilo prošle tedne tako živahnog Kongresnikov oblegali agitatorji Ameriške legije s svojo zahtevno za takojšen bonus, lobiisti A. F. of L. so jih uradili za sprejem Wagnerjeve predloge, katere namen je uravnavati in stabilizirati odnose med delave in delodajalci. Rooseveltova administracija pa pritska na kongres za podprtje življenja NRA in za sprejem njene "social security" programa, kateri določa zavarovanje proti brezposelnosti, penziji in nekaj drugih socialnih reform. Ob enem je administracija objavila svoj načrt za zaposlitve delavcev, ki so zdaj na raziskovanju.

Zbornica poslanec in senat predložil za takojšen bonus bivšim vojakom, ki so služili v ameriški armadi v času vojne, z veliko večino kljub opoziciji administracije in pretnji predsednika, da bo vetriral. Predlog določa, da se izplača bivšim vojakom vse bonus takoj in ne šele 1. 1945. Vsota za bonus bi znašala 2 milijardi 200 milijonov dolarjev, in v ta namen se naj bi natisnilo za ravno toliko bankovev.

Predsednik Roosevelt je šel po sprejem predloge na skupno sej ob zbornici, katerima je prečital svoj veto. Dejal je, da so potrebeni veterani, ki so bili poškodovani v vojni, prekršljeni, in podpor ter privilegijev so bili deležni tudi drugi bivši vojaki bolj kot katerikoli izmed ostalih slojev v tej deželi. V podporo veteranom je bilo izdanega do sedaj 7 milijard 800 milijonov dolarjev in do 1. 1945 bo zanje potrošenega okrog 13 in pol milijarde dolarjev, je dejal predsednik. Svaril je poslanec, da odpira Patmanova predloga vrata inflacijskih stežaj, kajti potem bodo prisile druge skupine (farmerji, hišni posestniki itd.) in zahtevali enake privilegije, strojji pa bi tiskali denar z enakimi katastrofnimi posledicami, kakor so se dogodile v evropskih deželah, ki so z inflacijo uničile svojo valuto.

Zbornica poslanec je po vetriranju Patmanove predloge znova sprejela s 322 proti 40 glasovi, dočim v senatu ni dobila dvetretjinske večine. Brez te pa vetriranja ni mogoče ovrednotiti in tako so bivši vojaki svojo bitko za takojšen bonus zanesljivo izgubili.

Administracija zdaj upa, da spravi pod streho svoj socialni program že v tem zasedanju Kongresa. To je tudi njena zahteva, toda kongres ji ni nič kaj pokoren, četudi ima veliko demokratsko večino. Roosevelt ima z njim in s svojo stranko sploh veliko neprilik.

Veliko važnejši krok vpraša

Jezuiti o glavni Coughlinovi "zaslugi"

Župan D. W. Hoan žanje priznanja za svoje 25-letno vestno delovanje

Daniel W. Hoan služuje že 25 let milwaukeeškemu mestu, in sicer 19 let kot župan, 6 let pa je bil mestni pravnik.

V priznanju za njegovo zasluge se je vršilo v Milwaukeeju že precej priredb, ena izmed njih splošnega značaja, na kateri so bili zastopani vsi krogovi in sloji. Prirejena je bila v namenu, da izreče županu čestitke v imenu vsega milwaukeeškega mesta. Brzajne čestitke so poslali župani raznih a-

DANIEL W. HOAN

meriških mest, Norman Thomas in mnogi drugi, ki jih vzradoča dolgoletno Hoanovo uspešno delo.

Zastopniki unija so poslance uradili, da naj sprejmejo za podlago plač pri relifnih delih pravilo obstoječih splošnih plač v dotičnem kraju, kjer bodo vposleni, kajti če bodo nižje, jih bodo začele manjšati tudi privatne družbe. Kongres je nato tako določno sprejel, toda na zahtevo predsednika je pozneje umaknil in sprejel načrt v celoti, kakor ga je predložila vlada. Roosevelt je argumentiral, da morajo biti plače pri relifnih delih zato nižje, da si bo vsakdo ob prvih pričilih raje poiskal delo v privatem podjetju in s tem podprtju podprtju.

Njegov govor na tej slavnosti je bil razneden tudi po radju v vseh krajih Zed. držav.

Vrhovno sodišče zadalo "new deal" nove usodne udarce

Zvezno vrhovno sodišče, ki je po ustavi oblast nad konгресom, je dne 27. maja s svojimi odloki, ki jih je sprejelo soglasno, strukturo Rooseveltove NRA popolnoma zrušilo.

Določbe o minimalnih plačah in maksimalnem delavniku so neustavne. Pravilniki za industrije, ki so bili sprejeti v področju NRA z odobritvijo predsednika, so neustavni.

Zakon, ki določa penzije za železničarje, je neustavni.

Članek o vlogi vrhovnega sodišča z ozirom na "new deal" bo priobčen v prihodnji številki.

Porodna kontrola

Ameriška liga za porodno kontrolo naznana, da ima v raznih krajih že dve sto centrov za informacije in pouk o porodni kontroli, ali 54 več kakor novembra lanskot leta. Pred 5. leti jih je imela samo 31.

NAGRADA DELAVCEM V ILLINOISU ZA NJIHOVO NEUMNOST

S prvim julijem bo davek na potrebščine (sales tax) zvišan z dveh na tri odstotke. Namesto je v sklad za relif.

Socialisti in organizacije brezposelnih so zahtevali, da se naj v ta namen uvede davek na dohodek premožnih, ki ga najlaglje plačajo, namesto da se ga nalaga ljudstvu v splošnem, ki je že tako preobremenjeno.

Toda tisti, ki imajo dohodek, financirajo demokratom in re-

publikancem kampanje, pa se ne bi spodbilo, da jim bi za relif naložili več davka kakor reževež.

Povprečna družina plača na leto do \$100 davka na potrebščine, kar se v revnih plasti veliko pozna. V pametnejši redbi ne bi bilo takih davkov prav nič treba, toda ameriški volilci se ne morejo odvaditi, da ne bi glasovali za stranko kakršna jim ni še nikdar služila.

PRESELJEVANJE NA SEVER

Slika predstavlja ladjo, na katero se je ukrealo v Seattlu, Wash., 600 članov družin farmerjev iz Wisconsina in Michigana, ki je na stroške zvezne vlade selilo s svojih nerodovitnih kmetij na vladno zemljo v Alasko. Vsaka družina dobi v tem daljnem severnem teritoriju 40 akrov. Norman Thomas je v Washingtonu proti takemu reševanju problema bednih farmerjev oben protestiral. Navedel je neizpodobitne dokaze, da se s tem krvlavim izgradjanjem družin od svojcev v krajinah, kjer so živeli in se udomačili skozi desetletja, ne bo odpravilo bede, kajti vzeli teh navidezni ekonomski reformi starega sistema, ki je povzročil krizo, ostane v veljavu.

VPLIV KAPITALIZMA NA ŠOLSTVO

Eden največjih izkorisčevalcev klerikov in prodajalcev je pred državne oblasti kadarkoli. Kapitalist Walgreen je to dodegle verigo lekarn, katera se razteza skoraj po vseh ameriških mestih. Pred nekaj tedni je s pricačnim namenom, dogovorjen z lastniki kapitalističnih dnevnikov, ukazal svoji nečakinji, katero je prevzel v oskrbo in vzgojo (?), da mora zapustiti čikaško vseučilišče, ker se v njemu navzema komunistični nauki.

University of Chicago, kjer je tej prizmodi pretila komunistična poguba, je zelo dobro vseučilišče. Dolgo let je slovelo za Rockefellerjevo univerzo, ker ji je on nudil največjo finančno pomoč. Tudi danes je odvisna od njegovih sorodnikov nekeje z zapada, zapustiti univerzo, ker so ji "komunistični" profesorji omajali "amerikanizem".

Illinoiska zakonodaja se kaže pada ni mogla zameriti Walgreena, patriocični organizacijam, čikaški Tribuni, Hearst in drugim fašistično mislečim kričcem, pa je res odredila preiskavo.

Tako moč ima v tej deželi en sam kapitalist, ako je količaj spretni organizator. Nikogar ni bilo treba ubiti, ničesar dokazati — ampak le ukazati nečakinji, da ne sme več v to in davka in vsled tega privilegija (Nadaljevanje na 3. strani.)

Nov demokratski škandal

Demokratska stranka v Chicagou ni nič manj korumpirana kakor je bila v New Yorku do LaGuardijeve izvolitve za župana. Škandal v "Sanitary" distriktu v čikaškem okraju je bil tolikšen, da je izval pozornost v vse ameriški javnosti. Demokratični politiki, ki so ga upravljali, so si razdelili med seboj nad milijon dolarjev ljudskega denarja.

Zdaj se bavi javnost in pa demokratska stranka v Chicago z novim škandalom. V uradu okrajnega klerka, ki ga je upravljal do zadnjih volitev demokratični vodja Robert Schweitzer, sedanji okrajni blagajnik, manjka \$413,583.

Od 1. 1910, ko je dobil Schweitzer urad okrajnega klerka, pa do nedavno, ni bilo nobenega vestnega pregledovanja računov. In tako je zmanjkal nad \$400,000 denarja v področju samo enega političnega veljaka. Kako bo gospodaril šele z okrajno blagajno, si je lahko predstavljati.

Slučaji te vrste ljudem pričajo, da med demokratsko in republikansko stranko tudi v korumpiranosti ni nobene razlike, razen ako verjamemo republikancem, ki pravijo, da v upravah mest, ki jih imajo republikanci, ni bilo nikoli tako velikih tatvin, kakor v demokratičnih administracijah mest in okrajev.

NAPORI ZA ODVRĀČANJE LJUDSTVA OD SOCIALISTIČNIH AGITATORJEV

Polemika v katoliškem časopisu o učinkih propagande detroitskega radio pridigarja

V VSAKI krizi so se dobili v tej deželi takozvani gromovniki, ki jih je ljudstvo, ali velik del ljudstva, osvojilo za Mojzese, da ga odvedejo iz krize v novo "prosperitet". V sedanji krizi so takí Mojzesi senator Huey Long, Upton Sinclair s svojim californijskim "epicom", dr. Townsend, in "father" Coughlin. Izmed vseh je slednji najbolj dramatičen in vsled tega je zavedel tudi največ ljudi.

Te vrste preroki ne trajajo dolgo, kajti ko izgine vera v njihovo poslanstvo, zatemne in javnost pozabi nanje. Toda v svojem času so ljudstvu čestokrat bolj v škodo kakor v korist.

Duhovnik Coughlin je v demagogiranju večjak. Hvalil in slavil je Roosevelta, dokler je bil predsednik še splošno popularen. Zdaj ga napada in tu pa tam zopet povali, v zameno pa napada toliko bolj Rooseveltove svetovalce. V svojih pridigah je rohnel za takojšen bonus veteranom, da se je s tem prijezikom vzbudil vojakom in z njimi povečal svojo "Narodno unijo za socialno pravčnost". Napada in smeti bankirje in vpije proti "plutokratičnemu kapitalizmu", a v isti senci pojasnjuje, da ni za odpravo sedanjega sistema, je pa za "socialno pravčnost" smislu encikliko papeža Leona XIII. in Pija XI.

"Father" Coughlin je vetrovni gromovnik, ki s svojim magnetičnim pridigarstvom zavablja politično neuko ameriško ljudstvo pod svoje okrilje svoje takozvane unije za socialno pravčnost, češ, da je le njen program sredstvo, s katerim se Zed. države lahko osvobode nadvlade bankirjev. In ko enkrat dosežejo to, se bodo vrata socialno pravčnosti odprla na stežaj.

Proletari in drugi socialistični listi svare delavstvo ves čas, da so kritiki, kakor je duhovnik Coughlin, v resnicu služabniki sedanjega kričnega sistema, tudi če se sami tegu ne zavajajo. To zdaj priznava tudi autoritativna katoliška revija "America", ki jo urejujejo jezuiti. Njen urednik duhovnik William Parsons, piše v nji med drugim:

"Neglede ali se s Coughlinovimi nazori strinjam ali ne, mu mora vsakdo priznati, da je ljudsko pozornost odvrnil od socialističnih in komunističnih agitatorjev . . ."

Dalje izvaja, kako je Coughlin pridobil zanimanje ljudstva za vsebinsko encikliko omenjenih papežev in s tem seveda ustvaril mnenje, da je le katoliška cerkev tista sila, ki se bori za socialno pravčnost, ne pa mednarodno delavsko gibanje.

V tem oziru je torej Coughlin podpornik sedanjega sistema, neglede kako ga kritizira. Kajti jasno je, da ne Coughlin, ne katoliška cerkev, ne bo strmolagivala kapitalizma. To zgodovinsko naloge bo v stanju izvršiti le marksistično naobrazen delavski razred.

Ista revija kritizira Coughlina radi njegove trditve, da je pose socialno zlo le v sedanjem denarnem sistemu. "V tem oziru gre papež Pij XI. veliko dalj, kakor Rev. Coughlin," piše urednik "America", "kajti papež priznava, da je socialno zlo v današnjem industrialnem redu, dočim graja Coughlin le sedanje kontrole nad denarnim sistemom."

Zelo kritično piše o Coughlinu tudi revija "Salesianum", ki je posest salzejanskih reda, članarji v obemu se boje, da bo po razočaranju milijonov, o katerih trdi Coughlin, da mu sledi, trpel koncem konca katoliška cerkev, ker ljudstvo ne bo več verjelo v iskrenost njenega socialnega programa. Grajajo ga, ker je s svojimi pridigami in shodi potisnil katoliško cerkev v politiko, v kateri mora neizogibno izgubiti. Vse naporno delo katoliških sociologov bo vrzeno daleč nazaj in vzel bo spet mnogo let, da popravijo izgubljeno, piše revija jezuitov v svojem grajanju detroitskega radio pridigarja.

Tako imamo tu priznanje in dokazi, da vse, kar Coughlin počne, koristi kapitalizmu, ker odvrača ameriško ljudstvo od pravega delavskega gibanja, katoliška cerkev pa bo po njegovi zaslugi koncem konca izgubila na ugledu.

Coughlin je vzliz svojemu napadanju "plutokratičnega kapitalizma" in bankirjev torej nič drugega kot sovražnik ljudskih interesov, kajti brez socializma je socialna pravčnost nemogoča.

UMOROV NI KONCA

Meseca maja so Hitlerjevi nemički premogarjev in druge ruderje ter bivši socialistični poslanec.

Delavci so ga prihajali zaupno vpraševati za svete. Pomagal jim je izpolnjevati dokumente, kadar so se potegovali za odškodnine in druge podpore, ki jim jih je nacijska oblast hotela z zvičajnimi okrniti. Počel ni torej nič nepostavnega, klub temu so ga aretrirali, ga potem več dni mučili z neprestanim vpraševanjem o njegovih "zvezah", nato pa ga ubili in v listih pa priobčili uragno vest, da je bil ustreljen, ko je skušal pobegniti.

Prošle tedne je urad nemške socialistične stranke s sedežem v Pragi tudi dognal, čemu je bil umorjen Friedrich Husman, star 62 let, bivši voditelj delavskih mladinskih lig. Delavci so ga prihajali zaupno vpraševati za svete. Pomagal jim je izpolnjevati dokumente, kadar so se potegovali za odškodnine in druge podpore, ki jim jih je nacijska oblast hotela z zvičajnimi okrniti. Počel ni torej nič nepostavnega, klub temu so ga aretrirali, ga potem več dni mučili z neprestanim vpraševanjem o njegovih "zvezah", nato pa ga ubili in v listih pa priobčili uragno vest, da je bil ustreljen, ko je skušal pobegniti.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.

NAROCNINA v Združenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka po pooldine za priobitev v številki tekočega tedenja.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.

Editor..... Frank Zaitz.

Business Manager..... Charles Pogoreleg.

Assistant Business Manager..... John Rak Jr.

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.

Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 WEST 26TH STREET CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Delavska kultura v naših naselbinah

Proletarska kultura je definitivna stvar. Razpolaga že z ogromno književnostjo, glasbo, drama itd. Tudi socialna znanost spada sama po sebi predvsem razredu, ki je na nji najbolj interesiran, torej proletarijatu.

Med Slovenec v Ameriki goje pravo delavsko kulturo klub JSZ — dasi ne brez napak — dalje nekateri samostojni delavski pevski in dramski zbori, ki pa so redki, in nekaj podpornih društva.

Priredb je v slovenskih naselbinah sicer nič koliko. Tudi sporedi na njih niso izredna prikazan. To je zasluga dolgoletnega dela tistih, ki so hoteli, da naj prirede slovenskih organizacij ne bodo zgolj plesne veselice, ampak s spredi.

V kulturnem oziru ni bilo do ustanovitve Prosvetne matice med Slovenci v Ameriki še nikoli nikake smotrene akcije, ki naj bi prosvetno delovanje vzajemno in načelno uveljavila. Prosvetna matica je v tem oziru sicer odstranila vrzeli, toda njena gmotna sredstva so tako skromna, da tistega velikega dela, ki bi dalo med našim ljudstvom proletarski kulturi mogočen zavod, kjer so večje naselbine, v tako kratkem času nikakor ne more izvršiti tako, kakor zahteva resnost sedanega časa in ljudska prosveta.

Vsled tega je v marsikateri naselbini, kjer odločujejo druge zavedni delavci, še vedno vse polno "chop suey" programov. Iz sporeda ene, ki se je vrnila nedavno v kraju, kjer prevladujejo skoz in skoz takozvana napredna društva, citiramo sledete "točke": Ameriška himna. Jugoslovanska himna (jugoslovanska himna je kajpada himna dinastije in klike, ki vlaže Jugoslavijo). Hej Slovani.

Mar je to "proletarska kultura"? Kaj še! Ampak društvo, ki je tak "program" sprejelo, je pač pod vplivom ljudi, ki o spredih nekaj razumejo, dasi ne zmrejo drugega kot to, česar so se navzeli v "patriotični" ameriški in starokrajski Šoli.

Prave delavske kulture bo v naših naselbinah več le ko prevzamejo vodstvo za njeno uvajanje klub JSZ v tistih mestih, ki imajo za udejstvovanje na prosvetnem polju najboljše pogoje. To so pred vsem Cleveland, Milwaukee, Detroit in Chicago in le malo manj Waukegan, Canonsburg in Johnstown.

V polni meri vrši v tem pogledu svojo dolžnost le klub št. 1 v Chicagu, in na drugem mestu je klub št. 114 v Detroitu, s katerim sodeluje tudi klub št. 15 JSZ.

V Milwaukeeju, kjer so za uspešno uveljavljanje kulturnega dela v področju klubov JSZ boljši pogoji, kakor na pr. v Detroitu, se stori zelo malo, z izjemo, v kolikor je deloval prošleta pevski zbor "Naprej", ki pa se na to polje tudi ni podal toliko, da si bi pridobil prvenstvo.

Slovenski Cleveland ima dva važna socialistična kluba. Centrum enega je v Slov. nar. domu na St. Clair Ave., in druga v Slov. del. domu v Collinwoodu. Oba imata na polju dramatične ovire v tekmovočnih društvi, uspeti pa bi mogla z delavskim odrom le, če bi pritejala svoje sporedje strogo s staljšča proletarske kulture. Edino v tem slučaju se bi izrazito ločili od drugih. Z dobrim predvajanjem takih sporedov bi postala oba kluba ne samo agitatorični skupini, ampak trdnjavi delavske izobrazbe in kulture.

Več klubov ima pevske odseke. Potrebno je, da se jih ne gre. Toda noben teh pevskih zborov ni delavski v smislu, kakor so bili na primer avstrijski socialistični pevski zbori, ali kakor so socialistični pevski zbori na Slovenskem, ki vsak svoj koncert spremem v navdušujočo delavsko manifestacijo. Poročila o načinih predvajanja njihovih sporedov, o ognjevitosti razrednega značaja posameznih točk, čita z veseljem vsak socialist.

Zal, da med Slovenec v tej deželi primanjkuje kulturnih delavcev, ki bi bili prepričani socialisti. Toda mar naj nas to spravlja v malodušnost? Nešteto delavcev in delavk se je izčelo na delavskih odrih za najboljše amaterske igralce in igralke. Iz med njih so se razvili tudi izborni režiserji. Vse te moči, kih imamo na razpolago, ali kih lahko vzgojimo, so material za gradnjo proletarske kulture. In imamo nebroj članov in članic ter somišljenikov, ki bi navdušeno pomagali pri kakršnem koli delu, ko hitro bi dobili vzpodbudo. Ta pa bi mogla na tem polju priti le v vprizarjanjem iger in koncertov z delavsko ideologijo pod pokroviteljstvom načelne delavsko organizacije.

To je vzrok, čemu v zapadni Pennsylvaniji dramski zbor "Soča" tako zlahka prednja, dasi ima v marsičem veliko večje težkoče, kakor pa naši delavski dramski in pevski zbori v velikih naselbinah. Celo Waukegan, ki je mala naselbina v primeri s širim prej navedenimi, je v tem oziru na boljšem.

Klubi JSZ v Detroitu in Chicagu že dolgo goje delavsko dramsko. Njih priredebiti z mešanimi sporedi imajo značaj delavske razredne zavesti.

Ne pa toliko Cleveland in Milwaukee. V eni kot drugi bi bila letos na mestu prireditev, ki bi proslavila tri desetletja težkega v zasušnega dela, ki ga vrši Proletarec. Koristila bi klubom, omogočila bi izborni mešan spored in ob enem bi bila to agitacija za naše glasilo.

Glede udeležbe — vprašajte sodruge in sodružice v Detroitu, La Sallu, Oglesbyju, Waukeganu, Chicagu itd. Nekateri gredo od hle do hle, s prireditev na prireditev, in razpečajo, to je, prodajo od 20 do 100 vstopnic vsaki. Rezultat — dvoran "načelna polna", kot se izražajo dopisniki. Uspeh dober moralno in finančno, je njih nadaljnja pripomba.

Skušajmo, vsi, ki želimo našemu ljudstvu kulturnega napredka v duhu razredne zavednega delavstva, storiti na tem

SOVJETSKA UNIJA V ZVEZI S FRANCIJO IN ČEHOSLOVAŠKO

Sovjetska Unija je sklenila s Francijo in nato še s Čehoslovaško obrazo, v kateri si zoobljubljajo, da bodo druga drugi pomagale v slučaju da bo katerakoli izmed njih napaden. Dogovor je posledica Hitlerjevih pretenj in oboroževanja Nemčije. V svojem govoru v "državnem zboru" je Hitler prosil teden izjavil, da kar se Nemčije tiče, ne pristopi v to vsejemu

zvezu, ker je Nemčija komunizmu fanatično sovražna. Na sliki je prikaz iz Moske, ko sovjetska oblast pred diplomati drugih držav demonstrira svojo motorizirano vojno silo. Na levih te slike je mazovje, v kateri je truplo Nikolaja Lenina. Na vrhu na desni je diktator Josip Stalin s svojim spremstvom.

Simon Kavčič:

POGLED SKOZI PROŠLOST

(Nadaljevanje.)

Fred Peče potem v Chicagu ni imel več obstanka. Ko je v pismu meseca februarja 1906 naznali slovenski sekcijski svoj izstop iz zveze in iz odbora Proletarca, je svoj sklep, da se umakne iz slovenske javnosti, res izvršil. Bil je nekaj časa v Chicagu, nato pa ga je njegova nemirna natura pognala na pot. Maja 1906 mi je pisal

Jackson, Miss., dne 24. maja 1906.

Dragi Kavčič:

Jaz sem že tretji teden tu, kjer raste bomba in zamori. Dasi je po-krajina lepa, je vendar ta zame zelo dolgočasno, ker je mesto brez industrije in ne vidis drugega kot belogatine in ērne reveže.

Salunov ni tukaj, a ceste kljub tem polne pjanih. Pivo je po 30c ste-klenica (seveda prodajana na skriva) in whisky po 75c pol pajnta.

Voda je na zelo slaba, kalina ilovice. Okolina je hribovita, ali rekel bi, gricava in gozdna. Mesto leži ob Pearl riverju. S tem bi bil opisan Jackson, glavno mesto države Mississippi.

Boža je na zelo slaba, kalina ilovice. Okolina je hribovita, ali rekel bi, gricava in gozdna. Mesto leži ob Pearl riverju. S tem bi bil opisan Jackson, glavno mesto države Mississippi.

Chicago sem takoreko z veseljem zapisul. Posebno ko sem čital v Proletarcu, ono izjavilo "Slovenija", sem spoznal vse do zadnjega. Da je mogla "Slovenija" tak tega objaviti, je meni očvidno, da so moralji najpravo knjige falsificirati. In dasi je bilo spodom okrog "Proletarca" to znamo, so laž vendarje natisnili. S tem je bila moja "cariera" ustavljena.

Nikdar več se ne bilm skušal zagovarjati, in štejem se srečnega, da sem jih prost. Za naprej zamorejti pisati in lagati čez hz zoper mene kolikor meni pot jobji, jaz tega naroda, z izjemo nekatrnikov, ne poznam več ter ga tudi ne potrebujem.

On žen Anglo sem prejel danes pismo, da Te v kratkem namerava priti dolgočasni. Zadnji čas je ona spoznala pusto življenje za najvišjo čestnost. Ker je izgubila vero v humor, ne pričakuje torej od nje kratkočasa. Pošli mi račun, koliko na tem zahteva za njeno tovarisjo (hōče reči, dolgočasje), in ako ne bo predrag, ti jo prepustim za zmeron.

V enem pismu mi je omenila, da se dolgočasi. Torej je vendar enkrat v življenju dosegla svojo željo.

Hčerki "Doly" in "Tuci" sta pa vse drugačni — popolno značaj očeta, in da boš smel te dve tam žmeti, bo moral Ti plačati.

Tvoj Ferdinand Petche.

polju, ki je za nas najvažnejše, neglede na pritiske za sodelovanje od drugih v druge namene, kolikor največ moremo. Pričnimo k delu za proletarsko kulturo tudi razumne fante in dekleta iz vrst naše mladine, pa se nazadnjavo s svojimi luhkami, romanji, Coughlini, "kulturnim" vrtom itd. ne bo moglo toliko ponosati in ne toliko uspevati, kakor cvete danes po naši krividi. Toda celeten uspeh je treba edinstvene akcije klubov JSZ v VSEH naselbinah.

Nemčija in njen Hitler za mir

Nemški državniki in njihov diktator Hitler ob vsaki priliku zatrjujejo, da jim je mir glavni namen v njihovi politiki, in priznajo k delu za proletarsko kulturo tudi razumne fante in dekleta iz vrst naše mladine, pa se nazadnjavo s svojimi luhkami, romanji, Coughlini, "kulturnim" vrtom itd. ne bo moglo toliko ponosati in ne toliko uspevati, kakor cvete danes po naši krividi. Toda celeten uspeh je treba edinstvene akcije klubov JSZ v VSEH naselbinah.

Pogoj za mir pa je, da mora Nemčija dobiti kar zahteva, in da se ji prizna dominacija nad Evropo. Če ne dobi teh koncesij mirno, potem Nemčija kajpada ne bo kriva, če bo siloma vzel, kar smatra, da ji spada. Tak je mir, v kakršnega veruje Hitler in njegov "arijsko" omoten "tretji rajh".

ferenca in prireditve se vrši v nedeljo 23. junija. Zborovanje zastopnikov klubov in društev se prične ob 10. dop., slavje pa popoldne v Guna parku. (Citatejte o tej konferenci in slavju posebno naznanih, v katerem je pojasnjeno, čemu je datum spremenjen. Objavljeno je pa drugem mestu.)

Skušali bomo dobiti na slavje tudi slovenskega govornika.

Sodružica Albina Kravčan se je vrnila iz bolnišnice 14. maja. Bila je operirana vsled želodčnih kamnov. Zelimo, da kmalu okreva ter se vrne v naše vrste.

V nedeljo 19. maja smo imeli domačo zabavo za članstvo klubu v igralci. Razpoloženje je bilo najboljše, poskrbeli pa smo več članov in članic, ki se iz raznih vzrokov niso mogli udeležiti. Na tej zabavi je bila spet sprožena akcija, za obnovitev pevskega zboru, vendar gotovca ni se nič. Zelimo, da se nam pridružijo vse ljubitelji slovenske pesmi, pa bomo uspel.

V ta kraj je bil poslan na agitacijo strankin organizator s. Monarch za sklicavanje shodov, organiziranje novih postojank in za druga agitacijska dela. O uspehu njegovega dela bom poročal. — Jos. Snay.

Piknik slovenskega kluba brezposelnih

Chicago. — Klub brezposelnih, lokal št. 61, pridružen k Chicago Worker's Committee on Unemployment, priredi "moonlight" piknik v soboto 8. junija. Keglovem vrta v Willow Springs. Igral bo Schwabov orkester. Vstopina je samo 20c. Klub brezposelnih prireja vsako leto večerni piknik in se vselej je imel veliko udeležbo. Upati je, da bo letos še večja.

Popoldne se prične balinčanje na kar opozarjam vse ljubitelje tega sporta. Občinstvo vabimo, da pride na naš piknik. Cimevč nas bo, timvečja bo zbabava.

Trudi bodo prevažali udeležence tja in nazaj. Prvi odpreje ob 2. pop. s W. Cermak in Wood St., drugi pa ob 7. zvečer z istega prostora. — J. Oblak.

TISKOVNI FOND PROLETARCA

IV. IZKAZ.
Conemaugh, Pa. Klub št. 5 JSZ \$20.00.
La Salle-Oglesby, Ill. Kluba št. 3 in 4 JSZ od prebitka priredbe 5. maja \$10.00.

Detroit, Mich. Louis Urban \$1.00.
Sygan, Pa. Lorenz Kavčič nabral \$1.00 med sledičimi: Frank Miklavčič, Joseph Ramous, Mrs. R. Kramer, Martin Čebela in Lorenz Kavčič.
Rock Springs, Wyo. R. S. W. 60c.
Somerset, Colo. Anton Majnik 40c.
Skupaj v tem izkazu \$33.00. Prejšnji izkaz \$113.56, skupaj \$146.56.

IZ URADA TAJNIŠTVA JSZ

Sodrug Erznožnik iz Red Lodge, Mont., piše med drugim: "Prvega maja smo imeli klubovo veselico v Scotch Coulee, ki je povoljno izpadla. Ta mesec imamo kampanjo za prireditev novih članov; organizatorja imata nalogi dobiti deset novih članov do prihodnje desetice.

Izmed ducat takih pisem, katera sem prejel, je bilo najboljše eno iz vzhoda, menda iz države Maine. V njem je bila desetica "podporo" in zraven nasvet, da naj jo hranim; tej desetici bodo brezvonom sledile še druge. In ko se jih nabere zadostno število, upa, da bom lahko zapustil s prahom in viharji napolnjeno Čanskoško puščavo in se preselil kam na vzhod, kjer je "lepše" življenje. V isti kuverti, v drugem papirčku, je bila priložena še ena desetica od njegove matere; vošči "vse dobro" in da je vedno pripravljena "pomagati ubogim ljudem". Očividno sta oba smatrala ta verižni "prosperitetni" klub za nekako podporno bratovščino. Ker sem pa straten kadilec cigar in ker se ne mislim "zmuiat" iz Kansasa, so mi te desetice rav

ANDREAS LATZKO:

SEDEM DNI

ROMAN. — Poslovenil MILE KLOPČIČ.

PREGLĘD ZE OBJAVLJENE VSEBINE

Mali avtnga magna barona Mangieno so bile samo pri svoji ljubici Mimi, ženi Bodo Brenkena, ki je odpotoval iz Berlina. Mangien se je te priložnosti poslušil in zapustil za par dni svojo ženo v Hamburgo ter se odpeljal v Berlin, kjer ga je slučajno srečal tovarniški delavec Karl Abt. V otroških letih se je igral z baronom, ki je bil iste starosti. Abta je mučila želja, da izve, čemu je magnat Mangien prisel na tak večer, ko ga vsak Nemec, aka le mogoče prebije v krogu svoje družine, v Berlin.

Baron se je svoji ženi sicer zlagal, da mora v glavno mesto zaradi nujne konference in je res naročil dvema svojima svetovalcem v direktorskem svetu, da naj ga počakata v hotelu. Med tem je Mangien iz svoje sobe telefoniral svoji ljubici Mimi in koval z njo načrt za sestanek, o katerem ne sme nihče izvedeti.

(Nadaljevanje.)

Izvršila je naročilo in takoj glasno pristavila, kakor da zavrača njegovo obžalovanje:

"Saj ni tako hudo, res ne, baron! S knjigo ležem v posteljo, ljudem pa sem posodila gramofon; plesali bodo in se veselili prav tako, kakor da tudi mačke ni doma."

Mangien se je zadovoljno smehljal. Kuhinja in sobe za služenčad so ležale v kletnih prostorih z okni na vrt; če bodo še plesali ter navijali gramofon, bo spredaj lahko hodil noter in ven, kakor ti drago — Mimi je znala izrabiti vse možnosti — ubogi Bodo ji, Bog mi je priča, ni bil kos.

"Pazi, srček!" — je zaklical in pomežnikl, kakor da bi mu bila lahko videla v obraz — "zdaj bom štel ure, od polnoči nazaj. Ti zaklici samo 'Prav', da bom vedel, kdaj naj primem. Torej: dvanaest, enajst, deset, — no? Pol desetih? — Ne, poslušaj! Še prej bi bila lahkomiselnost! Okrog pol desetih torej. In ključ kakor sva se domenila, kaj ne?"

Se je posedel nekaj hipov pred aparatom, potem je vzdihnil, segel po aktovki ter naročil, naj gospoda prideta.

Mnogo huje, kakor je baron mogel domnevati, sta obe moža, ki sta čakala, kritizirala njegovo "nesramno brezobzirnost", da je sklical konferenco na sveti večer. Posebno ravnatelj Krüger, lasnik tovarn barv, ki so bile zainteresirane na Mangienovem podjetju z velikimi dobavami, je ves nemirem capljil med velikimi usnjennimi fotelji v hotelski veži ter zmerjal na vsa usta. Vsako toliko časa je potegnil iz žepa svojo zlato uro ter vselej zagrozil, da ne bo čakal niti sekunde več. Juštčni svetnik Rilla je samo zmajeval z rameni ter se smehljal s svojim kislom, ledeno mrzlim nasmehom.

"Privoščite mu vendar, naj ima svoje veselje! Kako vzvišen občutek, pustiti ljudi čakati pred vrati, če si potomec očetov, ki so jim noge po celo noči prezevale na kozlu, medtem ko so sedeli njih gospodarji pri kartah. To je galska fijakerska kri, voila."

"Fijakerska kri? — Baron Mangien?" — je ves začuden začarel ravnatelj Krüger in tisti hip nehal skakljati sem ter tja. "Je to res? Potomec fijakarjev?"

"Ne veste tega? — Praded Mangin, brez e, izgovorjen s francoskim nosnikom, je prisel v Hamburg na kozlu grofovsko kočijo, ko so aristokrati z one strani bežali pred giljotino. Natanko kakor naši ruški emigranti, je tudi marquis ali vicomte računal samo s kratkim izletom, a je moral kmalu prodati konja in voz svojemu lastnemu kočijažu. Za hanzeate je bila vožnja v bogato počlanjeni francoski kočiji na prožnih vzmetih senzacija, posel je uspeval, in pretkani Francoz se je lotil izdelovanja podobnih kočij v družbi z nekim hambrškim kolarjem, katerega je seveda vrge na cesto, kakor hitro ga ni več potreboval. No, in kaj je konjunktura, vam pač ni treba razlagati. Petnajst let je podil Napoleon svoje oficirje in ministre po Evropi — ljudje so stanovali in spali na cestah. Ko je dunajski kongres nadzadnje ustvaril red, je odpotoval stari marquis na stroške svojega kočijaža v Francijo, kočijaž je ostal v razkošni patricijski hiši, ki jo je bil iz poloma ujel zase, in pisal poslej svoj priimek z nemškim "ie". Več kakor njegovo bogastvo je bil vreden nos, ki so ga vsi potomci podčivali po njem. Vnuk se je lotil vagonov in lokomotiv, kakor je potem oča našega sedanjega gospoda prvi v Nemčiji zavohal bodočnost motorja. Med tem je potreba vagonov v vojni leta sedemdesete podelila francoski fijakerski sinovom knežji grbu, in če bi nekdanji gospod vicomte ali marquis hotel govoriti s pravnukom svojega osebnega kočijaža, bi moral čakati tudi spodaj prav tako kakor midva.

Ravnatelj Krüger je z našobanimi ustnicami skral zgodbo kompromitirajočega pokole-

nja kakor sladko pijačo vase, ves srečen v misli, da bo lahko tačko zavidanega barona moril z namigavanjem na bličevnike in postilonske škorjne. Od veselja bi bil skoraj pozabil, da bi se bil dalje razburjal zaradi dolgega čakanja, če se ne bi veliki kazalec električne ure pomikal zmerom više.

"Sest je ura!" — je nahrulil justičnega svetnika — "doklej boste prav za prav čakali? Saj vendar nisva njegova lakaja! Odpeljiva se kratkomo domov pa basta!"

Dr. Rilla se je posmehljivo obrnil v stran; ni se zdelo vredno, da bi odgovoril pozivu. Rad bi si bil privočil to šalo, da bi bil poslušal Krügerjev predlog, toda dobrski mož še malo ni misil na to, da bi bil pokazal roge tako mogočnemu naročniku, kakor je bil Mangien. Justičnega svetnika, nekdaj člena akademskih društev, z dekorativno razsekanim obrazom, so zgodil poučili, da je treba vsako stvar plačati; vprašanje je le, ali je blago vredno cene. Saj tudi tisto ni bilo ravno prijetno, da so ga nekdanji tovariši akademški obdelovali s sabljami, ker se je oženil s krščeno hčerjo vsemogučnega bankirja in žida, tajnega svetnika Landaua in postal svak razvpitega zdražbarja in častnega proleta dr. Heinricha Landaua. Kdor pa je hotel, še ne štrideset let star, postati sindikus največjega bančnega in industrijskega koncerna, ta se je moral pač tudi s temi nevarenostmi sprizniti.

Ta ravnodušnost je vselej še bolj razdražila gospoda ravnatelja.

"Kot kočijaški sin bi bil gospod baron vsaj do najnajščesarjev lahko obziren! Moj je oženjen, vsaj kot njegov kolega bi lahko —"

"Mirne duše lahko pošljete svoj avto domov," je vpadel justični svetnik, "vas bo pa moj šofer zapeljal domov."

"Kako neki? Vi stanujete vendar v Grunwaldu! Ne morem si misliti, da bi zdaj še —"

Dr. Rilla je nestrnno odkimal: "Jaz moram tako in tako še v mesto, k svojemu svakemu. Na Zandarskem trgu me samo odložite, to vam ne bo vzelio niti pet minut, meni pa je vseeno, ali me čaka voz spodaj ali pa opravi med tem kakšno vožnjo."

Ravnatelj Krüger se je neodločen prestopal, njegove male oči so radovedno plesale po Rillovem kamnitem obrazu.

"Vaš svak? Je to nemara brat vaše gospode sopoge? Doktor Landau? Baje nekakšni čudaški svetnik. Neke sorte proletarski Zvezliči. — Ne?"

Z brazgotinami okrašeni Rillov obraz je ostal neizpremenljiv. "Bolj čudaški kakor svetniški," je suho odgovoril. Ni maral posstreči zlobni Krügerjevi klepetavosti s podrobnostmi. Kar so vedeli ljudje iz časnika o govoru in dejanjih dr. Heinricha Landaua, je zadoščalo popolnoma.

Kakor foxterrier okrog ježa je plesal debeli, mali ravnatelj okrog nedotakljive bodljikavosti justičnega svetnika, in se na moč trudil, da bi z netaktnimi namigavanji in hčavskim obžalovanjem zadel na prepuščajoče mesto v oklep. Toda Rilla ni zatajeval svaka, ta sramnotni madež je bil všet v načupni ceni njegove karijere. Brat njegove žene, dr. Heinrich Landau, je bil norec — osvobojeval je delavske žene, nezaželenega otroškega blagoslova in je poštano ime svojega očeta vlačil po sodnih rubrikah vseh listov — kaj potem? O tem je govorilo vse mesto, gospod Krüger naj kar brusi svoj jezik. Waldemar Rilla je molčal kakor pred dvobojem, dokler ni šel nasprotnik, ki ga je bila zapeljala navidezna vlijednost, predale:

"Čudim se, da ni vaš gospod tast svojega zoprnega sina že zdavnaj onemogočil. Po tistem ščuvajočem govoru v sodni dvorani bi bilo človeku z njegovimi zvezami vendar kaj lahko..."

Kakor zamahne spretni sabljač v pravem trenutku, je zdaj justični svetnik z ledenim mrim zadal svoj dobro preračunani udarec:

"Toda, prosim vas," je vzkliknil skoraj vesele, "kaj morejo take bedarje mojemu tatu? Vsač poštenjak se odkrije pred imenom tajnega svetnika Landaua. Le umazana, protaška zavist lahko prezre očetovo veliko živiljsko delo zaradi sinovega bedestega potjetja — namestu narobe."

Molče spraviti tako nevsakdanje hudo zaušnico, to bi bilo celo utrijenemu borivcu, kakršen je bil ravnatelj Krüger, precej težko, če ne bi bil kakor na izčitoščini prisel boy s sporočilom: Gospod baron čaka.

(Dalje prihodnjič.)

ŽENA POD JARMOM FAŠIZMA

Piše Ana Jermanova, Ljubljana.

(Nadaljevanje in konec.)

Treba je upoštevati psihički moment: večina žen vidi zavestno ali podzavestno svoj smoter v srečnem zakonu. Vsled gospodarskih razmer je pa zlasti po mestih čedjalje manj moških, ki bi mogli preživljati ženo in družino. To velja zlasti za Nemčijo, kjer se je kriza pričela zelo zgodaj.

Za primitivno meščanko brez politične zrestlosti in socialoškega spoznanja se je hitro našel izhod: možem je treba dati primerno eksistenco, da se bo lahko ženili, a mesta v službah jim bodo napravile žene, ki bodo našle v družinah take gospodarske pogoje, da bodo zopet brezskrbno kraljevale v domu, kjer je njihovo pravo mesto.

Mali uradnici, izkoriscani kontoristinji, izmučeni prodajalci je naenkrat zasijali pred očmi ideal germanske žene, ki gospodinji doma, v blagostanju rodijo otroke in imajo dobro situiranega moža, ki je močan oslon za vse dni njene življenja.

Nič več šikan po pisarnah in uradih, nič več pomanjkanja in pehanja za službami — v Hitlerjevem kraljestvu bo za vse dovoljen kruha.

Kajti te duševno preproste malomeščanke so verjeli, da more nekdo odpraviti gospodarsko stisko in brezposelnost, ne da bi spremeni gospodarski sistem. Tako je razumljivo, zakaj je dobil Hitler že pri volitvah l. 1930 več ženskih glasov kot moških.

Tako pa je vselej še bolj razdražila gospoda ravnatelja.

"Kot kočijaški sin bi bil gospod baron vsaj do najnajščesarjev lahko obziren! Moj je oženjen, vsaj kot njegov kolega bi lahko —"

"Mirne duše lahko pošljete svoj avto domov," je vpadel justični svetnik, "vas bo pa moj šofer zapeljal domov."

"Kako neki? Vi stanujete vendar v Grunwaldu! Ne morem si misliti, da bi zdaj še —"

Dr. Rilla je nestrnno odkimal: "Jaz moram tako in tako še v mesto, k svojemu svakemu. Na Zandarskem trgu me samo odložite, to vam ne bo vzelio niti pet minut, meni pa je vseeno, ali me čaka voz spodaj ali pa opravi med tem kakšno vožnjo."

Ravnatelj Krüger se je neodločen prestopal, njegove male oči so radovedno plesale po Rillovem kamnitem obrazu.

"Vaš svak? Je to nemara brat vaše gospode sopoge? Doktor Landau? Baje nekakšni čudaški svetnik. Neke sorte proletarski Zvezliči. — Ne?"

Z brazgotinami okrašeni Rillov obraz je ostal neizpremenljiv. "Bolj čudaški kakor svetniški," je suho odgovoril. Ni maral posstreči zlobni Krügerjevi klepetavosti s podrobnostmi. Kar so vedeli ljudje iz časnika o govoru in dejanjih dr. Heinricha Landaua, je zadoščalo popolnoma.

Kakor foxterrier okrog ježa je plesal debeli, mali ravnatelj okrog nedotakljive bodljikavosti justičnega svetnika, in se na moč trudil, da bi z netaktnimi namigavanji in hčavskim obžalovanjem zadel na prepuščajoče mesto v oklep. Toda Rilla ni zatajeval svaka, ta sramnotni madež je bil všet v načupni ceni njegove karijere. Brat njegove žene, dr. Heinrich Landau, je bil norec — osvobojeval je delavske žene, nezaželenega otroškega blagoslova in je poštano ime svojega očeta vlačil po sodnih rubrikah vseh listov — kaj potem? O tem je govorilo vse mesto, gospod Krüger naj kar brusi svoj jezik. Waldemar Rilla je molčal kakor pred dvobojem, dokler ni šel nasprotnik, ki ga je bila zapeljala navidezna vlijednost, predale:

"Čudim se, da ni vaš gospod tast svojega zoprnega sina že zdavnaj onemogočil. Po tistem ščuvajočem govoru v sodni dvorani bi bilo človeku z njegovimi zvezami vendar kaj lahko..."

Kakor zamahne spretni sabljač v pravem trenutku, je zdaj justični svetnik z ledenim mrim zadal svoj dobro preračunani udarec:

"Toda, prosim vas," je vzkliknil skoraj vesele, "kaj morejo take bedarje mojemu tatu? Vsač poštenjak se odkrije pred imenom tajnega svetnika Landaua. Le umazana, protaška zavist lahko prezre očetovo veliko živiljsko delo zaradi sinovega bedestega potjetja — namestu narobe."

Molče spraviti tako nevsakdanje hudo zaušnico, to bi bilo celo utrijenemu borivcu, kakršen je bil ravnatelj Krüger, precej težko, če ne bi bil kakor na izčitoščini prisel boy s sporočilom: Gospod baron čaka.

(Dalje prihodnjič.)

čistokrvnih otrok ne puste od lakote umreti. Bolehni in dedno obremenjeni ter judovskim otrokom je vsaka pomoč prepovedana.

Dočim se je nemška žena po vojni z uspehom udejstvovala v političnem življenju, ni danes o njenem vplivu nobenega sledu več. Politika je po izjavni narodno-socialističnih pravkov gnajna greznica, ki ni, da bi ženske brozgale po njej. Res odkritorsčna izjava, fašistov o lastni politiki!

3. Borba žen proti fašizmu.

Tako bi lahko zasledovali tudi po drugih državah primere, ki pričajo, da je fašizem pahlil zlasti delovno ženo v najtemnejše suženjstvo. A tudi žena iz malomeščanskih plasti je okrnjena v svojih pravicah, saj tudi nameščenka v uradnica padata na stopnjo mezan devlave. Zato imajo žene dovolj vzroka, da se postavijo v borbi proti fašizmu.

Njano je, da so lansko leto priredile žene kongres proti vojni in fašizmu. Vršil se je v Parizu, kamor so prihitele žene iz vseh držav, od fašistične Nemčije in Italije do sovjetske Rusije. V skupni volji so se združile prednjice najbolj le-tega krila do krščanskih socialistov. Njihova parola je bila: "Proč s fašizmom, ki prinaša uboštvo v vojno!" Kongres se je razvил v močno žensko svetovno gibanje s sedežem v Parizu, ki sestoji naravnemu instinktu. Ženska je v svojem bistvu ohranjujoča, zato nima smisla za junastvo, ki razdira in ubija. A današnja vojna bi pomnila resnejšo razdejanje vsega, kar sta ustvarili kultura in civilizacija, pogin celo vsega življenja daleč naokrog, kjer bi zadržala. V spoznanju te grozje nevarnosti si morajo potrditi roke žene iz vseh držav k skupnemu delu za rešitev človeštva:

"Žene vsega sveta, združite

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Sicer ne more kapitalističnim interesom ugajati nihče, ki je proti njim, toda pri izbiranju opozicije se je najboljše pričujoči taki, ki je resna stvarne na pustolovskim frazarem. Kajti takšni slednji čestokrat služi bolj namenom kapitalizma pri zatiranju delavskih organizacij kot pa mu škoduje.

Oboženi profesorji so pač ljudje, ki imajo svojo glavo in mislijo, da tudi uče iz svoje glave. N

FRANK ZAITZ:

OBISKI

(Nadaljevanje.)

John Tancek, predsednik Slovenskega doma, aktiven v SNPJ, v socialističnem klubu itd., je vodil spored. V otvoritvenem govoru je pojasnil namen prireditve in nato predstavil socialistični pevski zbor "Zarja" iz Clevelandala, ki je pod vodstvom pevovodje J. Krbeca predvajal pesmi, o katerih je bilo že poročano. Poleg mešanega zbara "Zarje" so bili v sporedru dueti, kvarteti, ženski zbor in oktet. Te točke so bile razdeljene med "Zarjanin" in pevce ter pevke zbara "Delavec" iz Newburgha, ki so prisli v Girard skupaj z "Zarjanim". "Zarja", odsek kluba št. 27 je zbor, ki je moral v prošlih nekaj let skozi najtežjo krizo v svojem obstoju. Posledice še niso prebolele. Razklanjajo se bili v dvoje. In dasi imata oba tudi v razdvojenosti še vedno veliko skupnega, sta vendar načrateni. Skupina, ki ji je bila načelnost vse, je rešila tradicijo in "Zarja" je še vedno odsek kluba št. 27, v katerem je bila ustanovljena. Druga skupina goji glasbo po tragičnem razdrobu in tožbenem spopadu istotako pod imenom pevski zbor "Zarja", toda na prvočne se razlikuje z označbo "samostojna Zarja".

Vselej, kadar bodisi čitali ali pa poslušam petje članov in članice "Zarje", mi pride v spomin to poglavje iz našega kulturnega življenja v "metropoli". Toliko truda, predno si je "Zarja" pribofila tak slovesno, predno je postala res dovršen pevski zbor, — pa se urine vmes "politika", posledica te danjih razmer, in nato kajpa da raziskavanje, kdo je prav, zaprav krv.

Par let nazaj sem v Pueblo motril fotografijo pevskega zbara "Prešeren", ki se je pred mnogimi leti ponatal za enega izmed najboljših, ako ne za najboljši slovenski zbor v Ameriki in za prvenstveni zbor v Colorado. Imel je v resnicu zborovodjo, ki je poznal glasbo, zboru pa je znal udahniti življenje in mu poiskati glasove. Ampak na omjenjeni sliki sem videl, da nekdanjega "Prešerena" ni več. Tu rojeni Slovenci so nadomestili v starem kraju rojene pevce, ki so bili nekoč tudi mladi. Klub temu se je ta proces vršil v pueblskem zboru polagoma, brez večjih notranjih potresov.

Razvoj "Zarje", odseka kluba št. 27 v Clevelandu, je bil povsem drugačen. Tudi to je danes že v veliki meri pevski zbor ameriško-slovenske generacije, kar je za zborovo božanstvo lahko najboljše jamstvo. S pomočjo prejšnjih njenih zvestiv pevcev in pevki, ki vztrajajo v "Zarji", si zbor v celoti lahko spet pridobi sloves, ki si ga je prej priboril s toljkišem trudom.

Pevski spored na prireditvi v Girardu ni bil dolg. Vse je bilo kakor po traku. Nato je Tancek predstavil Johana Veharja iz Clevelandala, ki je apeliral na girardsko mladino, da si naj v-

klubu št. 222 JSZ ustanovi mladinski odsek.

John Tancek je Veharjeva izvajanja podprt z dodatnim svojim apelom in potem s komplimentarnimi besedami označil, da je še en govornik. Tako je prislo, da sem bil predstavljen ob tej priliki tretjič na održi Slovenskega doma v Girardu.

Ne vem koliko let je tega — vem pa, da je bila zima, ko je bil tu sklican shod. Bilo je mrzlo v vraga. Ne samo zunaj, ampak tudi v dvoranu. Na održi sva sedela premažena Jack Kotar, ki je živel tedaj v Warrenu, in jaz, v dvorani nekaj ducatov ljudi, ki so me prisli "poslušati", in v ozadju pa kak ducat mladih parov, ki jih je privabilo oznano, da bo takoj po shodu prostota plesna zabava. Toplomer je kazal pod ničem. Vozovi cestne železnice so vozili poredkom, z avti pa ljudje v takem vremenu ne gredovali.

Klub temu smo tudi tisti mrzli zimski večer ustvarili dobro razpoloženje celo med mladino, ki ji je bila v preezbanju vsaka minuta, porabljenia za govor, večnost. Spominjam se drugega povabila v to dvorano na slavje njene desetletnice. Bilo je 30. maja 1927, ako se datumna pravilno spominjam. Dvorana je bila polna v vremenu pa soporno — torej zopet neprijetnost. Glasbeni spored je tedaj vodil Primož Kogoj s svojim zborom.

Zdaj, to je, 4. maja, pa je bilo vreme za prireditve v dvorani ugodno, udeležba sijajna, godba pripravljena, peli so pevci in pevke dveh delavskih pevskih zborov — še en govor, in potem spet seznanje, dovitpi, pozdravi, petje, šale, pomenki in nato pa "policijska ura", magari brez vsakega policaja, ki sama na sebi ukaže razid.

Spored bi bil veliko boljši, ako bi "Zarja", ki posejuje tudi igralske moći, imela za take prireditve pripravljenih tudi par deklamatorjev in pa kako močno dramsko skico. Še praktičnejše bi bilo, da se bi klub JSZ v Clevelandu sami začeli resno ukvarjati s socialno dramo, soc. zbor "Zarja" pa se naj bi posvečal gojiti petja, kakor doslej.

Par prijateljev v Girardu mi je diplomatsko namignilo, da mladini ne bo všeč, če bo program predolg, kajti mladina je pač mladina in misli ob sobotah večer načesa na ples. Posebno nerada vidi, če kak govornik le predolgote načete.

To mnenje oziroma ugotovitev je vredno upoštevati vsakemu, ki noče kvariti dobrega razpoloženja. Kajti shod, ki je zgolj shod, je čisto nekaj drugačega, kakor pa piknik "shodom" in plesna zabava, "na kateri nastopijo tudi govorniki".

Ko sem končal, je menil s. Tancek, da bi lahko še nekaj časa nadaljeval; veliko drugih me je kritiziralo, če se bi bil moral govoriti. Nekateri pravijo to je prijaznosti, drugi pa, ker jim res ugaja, da koga dru-

Najefektivnejše sredstvo za rušenje in ubijanje

Aeroplani so danes višek vojne tehnike. Ceneje kakor s topovi, vojnim ladjadlji in armadami se jih pošilje v "sovražno" deželo. Oddelek letal, kakor ga viditegori, povrči lahko več ikode in več izgubo življenj, kakor pa so može velike armade na starci način vojevanja. Oboroževanje v zraku je danes načrta briga vseh dežel.

V eksperimentiranju z vojnimi aeroplani trošijo vlade tudi mnogo življenj. V zadnjih manevrih ameriške vojne mornarice pri Havajskih otokih je bilo ubitih 6 letalcev in nekaj mornarjev.

gega poslušajo. Meni se je zdelelo za moj govor ob taki priliki dobre pol ure zadosti, ker sem v tem času lahko povedal vse, kar spada na tako slavje, ne da bi spravil ljudi v dolgočasje. Tako pa so pričakovali daljši govor in se zato potem toliko bolj zabavali, ker ga ni bilo. Joseph Snoy bi dejal, "oh boy", to je bilo "luštno"! Spored je bil končan dovolj zgodaj, da so ljudje, ki so prisli iz številnih naselbin, imeli do odhoda še zadosti časa za zabavo, pomeke in ples.

"Morostarji" iz Sharona so se predvsem zanimali za šolo na Barju, katero smo obiskovali, za tega ali onega učitelja, kateremu "smo" ali "so" nagnali — ampak časa za ožje seznanjanje s temi rojaki je bilo premalo, vrhutega pa je bila gnječa tolkišna, da će sem s kom govoril, so mene, njega ali njo, s komur sem bil pač v potmenku, odrinili drug od drugega in tako smo vedno dobili novi družbo.

"Majskega Glasa" v Girardu po naključju do te prireditve še niso dobili, zato je John Kosin telefoniral ponj v Clevelandu, od kjer so ga pripeljali. Girardčani so ob tej priliki prodali precej izvodov.

Čevelandska skupina se je z omnično kompanijo pogodila, da odide iz Girarda o polnoči. Toda bila je že ena, ko je bil bus še vedno pred dvorano. Treba je bilo pač poiskati še tega ali onega. Odpeljali so se vsi židane volje, toda brez pomoci duhov, kakrsne je prepovedovala prohibicija.

Okrog 3. so bili spodnji prostori Slovenskega doma še vedno napolnjeni. Mrs. Krvina je do te urij sporočila, da sta z možem Andrejem pripravljena oditi, toda mene ne silita, ako me mika ostati, ker si lahko vzamem ključ in pridev v svojo sobo kadar me je volja. Odšel sem z njima.

Vstali smo zgodaj, ker sem moral na vlak. Ob 8. zjutraj sem videl Bogatajevega tasta. "Ravno kar pridem z veselice," je dejal. "Ali še traja?" sem se začudil, četudi veselje do justranje ure niso niti izredne. "Mi smo bili zadnji," mi je odgovoril. Počutil pa se je bolj sveže kakor mi, ki smo nekaj ur spali.

John Kosin je že upravljal svoj lokal v Slovenskem domu, ko smo se poslavljali. Pred mnogimi leti mi je dejal, da se bo izselil. Vedel sem že tedaj, da ne misli resno nikam. On je del Girarda. Za slovensko naselbino in njen napredok ima veliko večje zaskočje kot pa mu jih rojaki v svoji skromnosti priznavajo. Njemu je to vseeno. On in drugi sodruži ter sodružice se ravna po svoji najboljši uvidevnosti in delajo — kakor pravimo — "po začrtani poti".

Kadar si ZELITE KNJIGE, naročite si jih iz Proletarčeve knjigarnje.

Zapisnik pennsylvanske Konference klubov JSZ in Prosvetne matice

Konferenca klubov JSZ in društve Prosvetne matice z delokrogom v zapadni Pennsylvaniji se je vršila 24. marca 1935 v Imperialu, Pa. Otvoril jo je konferenčni tajnik Jacob Ambrozich. Za predsednika izvoljen John Kvartich in za zapisnikarja Louis Glaser. Zapisnik prejšnje konference sprejet kot citat.

S Kavčič naznani, da je med nami s. Karl Pauli, organizator socialistične stranke tega okraja. S. Snoy nato izvaja, da tega sodelnika dobro pozna, ker je bil organizator v Ohiu. Je znan za zelo agilnega agitatorja. Nato dobesed s. Pauli. Izvajal je o potrebi organizirati mladino, o važnosti sej strankih okrajin, in drugih postojajočih, katerih se sodruži vse premalo udeležujejo. Kritizira neaktivne klube, ki niti ne odgovarjajo na važna uradna pisma. Točnost je potrebnova povsod, je poudarjal. Njegov govor sprejet z odobravanjem.

Tajnik prečita pismo o prihodu s. Ovna, ki bo došel na postajo v Pittsburgh opoldne. Potrebno je, da gre nekdo ponj in ga pripelje v Imperial, kjer bo popoldne govoril na shodu. Shodi so sklicani poleg v Imperialu tudi v naselbinah Moon Run, Midway, Burgettstown, Bridgeville, Canonsburg, Library in Ambridge.

Joseph Mavrich je prevzel analogo za privesti Ovna s postajo izborni vprizorjen.

Udeležencev je bilo več kakor sem pričakoval in igra je napravila nanje velik vtis. Nobena drama te vrste ne more biti v sedanjem času bolj primerna, kot so Moškriceve "Rdeče rože". Ako je poleg tega se dobro predvajana, je učinek na avdijenco o portretiranju socialnih krivic neizogiben. Vprizorjen je je dramski odsek kluba št. 1 iz Chicago pod pokroviteljstvom kluba št. 45 JSZ. Igral jo je zdaj v tretjič. Vloga v nji so imeli Chas. Pogorelec, Minka Aleš, Angela Zaitz, Johnny Kochevar, Johnny Rak, Louis Beniger, Alice Artach, Joseph Turpin, Frank Sodnik, John Hujan, Vinko Ločniškar, Elica Zupančič in Anton Andres.

Edina spremembra v ansamblu od prejšnjih je bila vloga tajnjice pri Filderju. Prej jo je imela Maria Omahen, ki pa je bila to nedeljo zadržana vsled druge prireditve. Namesto nje je igrala Elica Zupančič, ki je že v tem svojem prvem nastopu pokazala, da je v njej zelo dobra igralna moč.

Režiser je bil Louis Beniger, suflerka Katka Zupančič in masker Filip Godina.

Mladi Robert Zakovšek je zaigral par komadov na harmoniku, najprvo "Internacionalo". Dve dekleti sta nastopili v duetu. Ena izmed njiju je petje spremjala na kitaro. Za, da njeni imeni bilo v tiskanem sporedu; dasi sta bili oznameni z odra, se njunih imen nisem zapomnil. Peli sta slovensko in angleško.

Kratek govor o raznih naših logah je imel Filip Godina.

Udeležencev je bilo na predstavi precej iz drugih krajev, posumno iz Milwaukeeja. Zastopane so bile dalje naselbine Sheboygan, Racine, Kenosha, Chicago, So. Chicago, najbolj pa seveda Waukegan in North Chicago.

Po končani igri, oziroma zvezcer, se je vršila plesna zabava v gornji dvorani. Zdi se mi, da bi bilo zunanjim gostom bolj ustrezeno, če bi imeli namesto v gornji, ples v spodnji dvorani v Waukegančanom nienda tudi.

M. Dermota iz Libraryja kritizira izvajanja s. Zornika, če da povzdiguje Lafollettev. Končno omeni, da ima upanje, da se klub na Libraryju obnovi.

S. Kavčič omeni, da je federacija društva SNPJ zapadne Penne pristopila k Prosvetni matici in da je posetil njeno konferenco v Aliquippi. Sklenjeno, da se mu plača \$2 za vnočne stroške.

S. Žigman iz Strabane poroča, da prirede ob priliki Ovna vloga shoda tudi zabava.

S. Jacob Skerf iz Moon Runa poroča, da bo imel njihov Slovenski dom na Labor Day slavnost 20-letnice.

G. Smrek poroča o delu obnovljenega socialističnega kluba v Aliquippi. Njih društvo, oziroma Slovenski dom, je pristopilo v

"Radnik" nadaljuje z lažmi

Pri "Radniku" se ne morejo naučiti, da je človek lahko komunist ne da bi lagal o ljudeh, s katerimi ne soglaša.

Glede "Proletarca" imajo za zdaj še tajen načrt, kateri je nam znan, ki pa se Jim bo posrečil prav tako kakor takrat, ko so dobili Chas. Novač-Bartuloviča, da uniči JSZ in njen glasilo ter v ta namen potrošili precej tisočakov, ki so jih iztisnili iz hrvatskih delavcev.

V izdaji z dne 14. maja je "Radnik" pisal neresnico, da je urednik Proletarca Frank Zajc nastopil na konvenciji Illinoiske socialistične stranke v Decaturju proti predlogu komunistov za "enotno fronto". V izdaji z dne 24. maja pa piše, da rajše verjame komunističnemu poročilu. Nato je došel v dvorano Joško Ovnu, katerega predsednik nastopil na sprednji način v pozivu na zanikanju v Proletarju in nato je priobčil do datno laž, da je bil urednik Zajc tudi proti predlogu, da se Harry Langa izključi iz socialistične stranke.

Lang je član uredniškega štaba dnevnika Forward v New Yorku, v katerem je pred parlenti priobčil serijo člankov o življenjskih razmerah v sovjetski Uniji skrajno kritičnega in neprijateljskega stališča. Te članki je nedavno z Langovim dovoljenjem ponatisnil v angleškem prevodu Hearstov tisk.

Urednik Zajc ne čita Forwarda in ne Hearstovih listov. O Langu je poučen le iz raznih pojasnil in izjav. Na konvenciji v Decaturju je resolucijski odbor predložil delegaciji resolucijo, s katero se zahteva izključitev Langa iz socialistične stranke in ob enem se v nji graja newyorskemu lokal, ker ga je samo suspendiral za leto dni namesto izključil. Fr. Zajc je bil predsednik resolucijskega odbora in vredno zavestno moral vedeti, da je resolucija za izključitev Langa nasprotna ali jo odobravata.

Resnica je, da jo je resolucijski odbor soglasno odobril in da je bila na konvenciji soglasno sprejeta, četudi nekaterim ni ugajala. Glasovali proti nji vseeno niso.

"Radnik" se je torej spet preračunano in "stoodstotno" zlažal, kakor se je v svojih tradicijah o predlogu za "enotno fronto".

Komunisti napadajo Hearstovo časopisje zaradi umazanih laži in zavijanj v njemu. Toda mare je to, kar počne "Radnik" v potvrdjanju resnice poštnejše od Hearstovih metod?

"Majski Glas"

Butte, Mont. — Letošnji "Majski Glas" mi je po vsebinski in opremi toliko všeč, da ga znova in znova prelistavam in prebiram. Slovenski in angleški del sta izredno zanimiva. Vse priznanje za tako publicacijo. — **John Tezak.**

Zadolženost Nemčije

Notranji dolg Nemčije znaša 35 milijard mark ali v sedanji valuti devet milijard ameriških dolarjev. Vladni dolg stalno narašča.

Dr. John J. Zaverink

PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS:

At 3724 W. 26th Street
1:30—3:30; 6:30

Charles Pogorelec:

Z AGITACIJE PO ZAPADU

(Nadaljevanje.)

Na agitaciji naleti človek na razne tipe ljudi. Tako smo v Kenilworthu bili pri nekom, ki je na prigovarjanje, da se naroči na Proletarca, olgovarjal, da mora človek čitatelje "angleško", kajti in tej deželi slovensčina ne pomeni veliko. Saj je prav, da se človek zanima za jezik dežele, v kateri živi, če bi to ne bilo samo izgovor za umile delavskemu agitatorju. Ko nato takemu amerikaniziranu ponudiš socialistični list v "angleškem" jeziku, vse dobro spoznaš, da imaš pred seboj človeka, ki mu je ves delavski napredok deveta briga. Ako bi bili vsi taki, bi bilo tu vedno kot takrat, ko je vsakega novodošleca v kempu prvi sprejet kompanijski puščar. Če je količaj zasumil, da je prišel človek naprednega mišljjenja, ga je spremil iz kompanijske domene, z grožnjo, da se naj nikar vec ne vrne ako mu je življenje dragoo. Take razmere so pred vsem omogočili tipi, kot je npr. omenjeni rojak. Ni jim za napredok med delavstvom, ampak imajo pred seboj te svoje osebne koristi, katere skušajo uresničiti ne gledeče je to za splošnost dobro ali ne.

Kot sem že omenil, smo imeli na Heiperu do mojega prihoda dva naročnika. Ena izmed njiju je bila rojakinja Anna Sugar. Ker je bil moj namen spoznati oba, sem jo obiskal. Naročnik je imela plačano še približno tri mesece, toda seznaniti se hočem z njo vseeno, kajti žen, ki bi bile naročene na Proletarca in se zanimale za delavski pokret, med nami ni veliko.

Potram na vrata. Odpre mi že postarna rojakinja. Vprašam, ako je ona Anna Sugar. Da. Kdo ste vi, me vpraša. Povem, O, tako! Prav veseli me, da nas obiščete. Misliš sem, da vas ne bo v naše kraje. Kar vstopite. Tudi mene zanima, kdo so ti ljudje, ki pišejo in upravljajo našega Proletarca. Šel sem v hišo in z zanimanjem poslušal to ženo kako se zanima za delavsko gibanje. "Brez Proletarca in Prosvete nočem biti, pa magari ako pošljem zadnje ceste zanje," je rekla. "To sta lista na katerih bi moral biti naročen vsak delavec, ki vsaj nekoliko rabi svoje možganove. Čakajte no, mislim, da mi naročnika ni še potekla." Pošče Proletarca in pogleda na številko. Ne še, ji pojasmim. Plačano imate še tri mesece. Nič zato. Ker ste že tukaj, hočem plačati še za eno leto naprej, pa še 25c prispevam v tiskovni fond. Imamo sicer težke čase, mož skoro dve leti ni napravil nobenega štita, in aki bi mi hčerke ne pomagale, bi sploh bilo težko za obstanek. Ampak za delavske liste morabiti, pa-ako si pri čem drugem pritrgram. Poslovila sva se in zadnje njene besede so bile: "Obilo sreče, pa veliko naročnikov našemu Proletarcu!"

Kaka razlika, sem si mislil. Na eni strani človek, ki dela vsak dan za primočno plačo, išče izgovorov po vseh kothih, da se izogne naročitvi delavskega lista, ki bi mu vsaj malo grabnu. Ulica je takorek sa-

prodrl v mračnost njegovih možganov. Na drugi strani priletna ženska, ki naročino komaž zmora, ali zanimanja za delavski napredok ne opusti. Ne samo to, pač pa si faktično pritrgra od ust, da pomaga delavski stvari.

Vsaka taká epizoda je delavskemu agitatorju le v vzgojudo. Prva ti kaže, koliko je še teme med ljudimi, ki jo je treba razpršiti, druga ti pa da je poguma, ker vidis, da pri gradnjih boljše bodočnosti in delavskega časopisa nisi osamljen. Z razblinjanjem nevedno moramo na deljevati, dokler se delavstvo ne zave svoje moži, kot pravi Moškric v "Rdečih rožah".

Vrnji se v Salt Lake pozno v noči, študiram, kam sedaj? Imel sem še Wyoming pred seboj, kjer je treba obiskati naše naselbine, toda vsekakor moram obiskati svojega starega prijatelja Mike Zuglja, ki živi v bližini Murrayja.

Napotim se k njemu naslednji dan. Vzamem bus, mislec tam bo pripeljal do njega. Na določenem mestu izstopim in vprašam, kje je ulica na kateri živi. Povedalo so mi, da je približno eno miljo od glavne ulice. Korakam, korakam in čim dalj sem hodil, dalj se mi je videlo. Tako menda mormonci stejejo milje, sem si mislil, kajti zdelo se mi je, da hodim ne eno pač pa pet milij. No, na vse zadnje le dospem do Zugljevega doma. Mike ima nekaj polja okrog hiše in sem ga že od daleč opazil z njegovo pipom in pa z grabljam na ramu.

Snidenje je bilo kaj prijetno. Vprašam, ako je ona Anna Sugar. Da. Kdo ste vi, me vpraša. Povem, O, tako! Prav veseli me, da nas obiščete. Misliš sem, da vas ne bo v naše kraje. Kar vstopite. Tudi mene zanima, kdo so ti ljudje, ki pišejo in upravljajo našega Proletarca. Šel sem v hišo in z zanimanjem poslušal to ženo kako se zanima za delavsko gibanje. "Brez Proletarca in Prosvete nočem biti, pa magari ako pošljem zadnje ceste zanje," je rekla. "To sta lista na katerih bi moral biti naročen vsak delavec, ki vsaj nekoliko rabi svoje možgane. Čakajte no, mislim, da mi naročnika ni še potekla."

Potram na vrata. Odpre mi že postarna rojakinja. Vprašam, ako je ona Anna Sugar. Da. Kdo ste vi, me vpraša. Povem, O, tako! Prav veseli me, da nas obiščete. Misliš sem, da sem še omenjeni rojak. Vzamem bus, mislec tam bo pripeljal do njega. Na določenem mestu izstopim in vprašam, kje je ulica na kateri živi. Povedalo so mi, da je približno eno miljo od glavne ulice. Korakam, korakam in čim dalj sem hodil, dalj se mi je videlo. Tako menda mormonci stejejo milje, sem si mislil, kajti zdelo se mi je, da hodim ne eno pač pa pet milij. No, na vse zadnje le dospem do Zugljevega doma. Mike ima nekaj polja okrog hiše in sem ga že od daleč opazil z njegovo pipom in pa z grabljam na ramu.

Snidenje je bilo kaj prijetno. Vprašam, ako je ona Anna Sugar. Da. Kdo ste vi, me vpraša. Povem, O, tako! Prav veseli me, da nas obiščete. Misliš sem, da vas ne bo v naše kraje. Kar vstopite. Tudi mene zanima, kdo so ti ljudje, ki pišejo in upravljajo našega Proletarca. Šel sem v hišo in z zanimanjem poslušal to ženo kako se zanima za delavsko gibanje. "Brez Proletarca in Prosvete nočem biti, pa magari ako pošljem zadnje ceste zanje," je rekla. "To sta lista na katerih bi moral biti naročen vsak delavec, ki vsaj nekoliko rabi svoje možgane. Čakajte no, mislim, da mi naročnika ni še potekla!"

Kaka razlika, sem si mislil. Na eni strani človek, ki dela vsak dan za primočno plačo, išče izgovorov po vseh kothih, da se izogne naročitvi delavskega lista, ki bi mu vsaj malo

grabnu. Ulica je takorek sa-

"Grandsons"

A novel about three grandsons
of a Slovene worker

BY LOUIS ADAMIC

Price \$2.50

Order from

PROLETAREC BOOK STORE

3639 WEST 26TH STREET, CHICAGO, ILLINOIS

BLAGODEJNI DEZ

Pokrajine po zapadu, v katerih je divjal več tednov veter in odnašal izsušeno zemljo, je končno prepreglo deževno vreme. Dežja, razen tu in tamke plohe, ni bilo nad tri leta. Pred par tedni pa je preločevali v farmajem se je odvalil kamen skri. Kartonist Cargill s to sliko predstavlja vrednost dežja v od suše in viharjev prizadetih krajih.

Važno naznanilo o sprejemenu datumu

Bridgeport, O. — Klubom JSZ in društvo Prosvetne matice naznanjam, da se prihodnja konferenca v piknik, ki bo zaenao slavje 30-letnice Proletarca, vrši v nedeljo 23. junija in ne 30. junija, kakor je bilo prvotno sklenjeno in oglašano. Vzrok sprememb datuma je, ker je bil piknik prostor za prvotno določeni datum že prej oddan društvu Eagle. Nam ni preostalo drugega, kakor vzeleti datum 23. junija.

Dopolne ob 10. se prične konferenca, popoldne pa bo piknik v slavje v Guna parku na Stop 16.

Klube in društva prosim, da to spremembu datuma upoštevajo. Ob enem urigram člane lahko podalo v bolj skrajšani obliki, da bi bilo več časa za rešetanje drugih problemov ter agitacijskega dela.

Poročila so vzela veliko časa. Mislim, da se jih bi v bodoči lahko podalo v bolj skrajšani obliki, da bi bilo več časa za rešetanje drugih problemov ter agitacijskega dela.

Iz poročil je bilo tudi razvidno, da mnoga naša društva prispevajo v sklad za osvoboditev Tom Mooneya in za druge deževne akcije.

Torej vsi na delo v korištenju konference in slavja 30-letnice Proletarca v nedeljo 23. junija.

Joseph Snay, tajnik.

O konferenci v Waukeganu

Konferenca klubov JSZ in društva Prosvetne matice v nedeljo 19. maja v Waukeganu, Ill., je bila živahnja kakor so bile prejšnje. Udeležilo se je 36 zastopnikov iz naselbin Waukegan, No. Chicago, Milwaukee, Sheboygan, Racine, Chicago in So. Chicago. Dobro je bila zastopana tudi naša mlajša generacija in ženske. Predsedoval je Chas. Pogorelec v zapisnik je vodil Max Marolt.

O delu konferenčne organizacije in njenem stanju je poročala tajnica Frances Zakovsek. Od prebitka prejšnje prireditve je zadnjič prispevala \$50 v agitacijski fond JSZ in zdaj \$25.

Delegati so poročali, da so skoraj vse pridružena društva ostala v Prosvetni matici in pristopilo je nekaj novih.

Poročila delegatov so se nanašala največ na razmere v naselbinah in na aktivnosti.

Nekatera so bila zelo jamarska. S. John Terčelj je nekoč na zastopniških njihovih konference apeliral, da kdor ima le jamarsko poročilo, naj se raje ne oglaši, kajti jamranja ima vsakdo dovolj doma v svoji naselbini. Klub nekaterim pesimistom je človek na tem zborovanju lahko dobil vtis, da so pogoji za napredok prav tako dobri kakor so bili in da aktivnosti ni malo.

Delegati so izrekli tudi nekaj kritičnih — naprimjer proti sodrugom v Milwaukeju z ozirom na agitacijo za Proletarca, prireditve, in v razpočetih

vanju drugih naših publikacij. Milwaukee zastopniki so pojasnjevali, da so v danih okoliščinah zelo obloženi z delom, ki jim ga nalaže milwaukeeški socijalni stranki v svojih kampanjah in v agitaciji za svoje liste, zato je enim in istim ljudem nemogoče izvrševati dvojno delo v zadostni meri. Kljub temu je bilo mišljenje nekaterih, da bi milwaukeeški in westallški klub lahko več delovala za Proletarca in na polju naše delavske kulture.

Iz poročil je bilo tudi razvidno, da mnoga naša društva prispevajo v sklad za osvoboditev Tom Mooneya in za druge deževne akcije.

Poročila so vzela veliko časa. Mislim, da se jih bi v bodoči lahko podalo v bolj skrajšani obliki, da bi bilo več časa za rešetanje drugih problemov ter agitacijskega dela.

Precej se je razpravljalo o agitaciji za Proletarca, Majski Glas in Am. druž. koledar, ter o potovalnem agitatorju, ki bi deloval v teh naselbinah.

Prihodnje zborovanje bo spet v Waukeganu enkrat v jeseni. Frances Zakovsek je bila ponovno izvoljena za tajnico.

S. Pogorelec je poročal o svojih skušnjah z agitacijo po zgodnjih državah in o rezultatih agitacije, ki so ugoden. Poudarjal je, da so take ture potrebne, a vendar se mora naše gibanje v glavnem oslanjati na delo klubov v naselbinah in na lokalne agitatorje. Priporočal je, da se naj v okrožju te konference organizirajo močno kampanjo za razširjanje lista in pojavljanje klubov.

Dne 23. junija priredi izlet k rojaku Kraševcu društvo SSPZ.

V nedeljo 7. julija je zopet domov piknik.

Dne 27. in 28. julija pa prirediti piknik društva "Zarja" ter "Gowanda Boosters" v proslavo 10-letnice angleško poslujočih društev SNPJ. Torej bo še lušno pri nas.

John Matekovich.

(Op. u. — Ostali del dopisa bo objavljen prihodnjic.)

THE ILLINOIS SOCIALIST PARTY CONVENTION

(Continued from page 6)

Wisconsin Leader. This was amended to include the Socialist Call also.

Nine changes and additions were proposed by the Constitution Committee and all accepted. The most important changes were: that 40¢ of initiation fee goes to the State; that each branch must give every new member a copy of the national constitution; that every new member receive a 3 month subscription to a Socialist paper paid for by the state office.

The nominating committee brought its recommendations and at exactly 12 o'clock noon we balloted on the new Executive Committee.

For the Organization and Finance Committee a report of a \$3,500 yearly budget was presented. This is small enough considering the extent of work to be done.

The resolutions committee had the hardest task before it. However, it performed its duty well and with exception all the resolutions were unanimously reported for adoption.

Only on Party Unity and Discipline was there division of opinion. After all, nothing harsh was said or done about party discipline. Members must adhere to the decisions of a ma-

jority and follow the course of democracy within the party. The resolution asking for the expulsion of Lang also drew timid objections. Our stand on a Labor Party was expressed in another resolution.

The convention adjourned about 3:00 P. M. with a message from Al Benson. He stressed the need of a Socialist Press and made an offer that if the comrades buy 100 yearly subscriptions to the Wisconsin Leader his expenses for attending the convention would be paid thereby. He managed to sell the subcards.

This was not the right way to conclude the convention. At least the conclusion didnt create the right feeling at all. More inspirational and certainly a more enthusiastic adjournment would have been more gratifying.

Comrades Frank Zaitz, Anton Udovic, Louis Aidich and the writer represented three branches of the Yugoslav Federation at the convention. *

Editor's Note.—The copy of the above article reached us late Monday of last week at which time the make-up for our English page was already completed. Due to lack of space this issue, was delayed to appear in this issue,

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

V sledenčem seznamu so priredbe klubov JSZ, konferenčnih organizacij in socialističnih plesnih zborov. Ako priredba vašega kluba ni vključena, nam sporočite.

MAJ

CHICAGO, ILL. — Predavanje v klubu it. 1 v petek 31. maja v dvorani SNPJ.

JUNIJ

CLEVELAND, O. — Piknik kluba it. 28 JSZ v nedeljo 16. junija pri Zornu v Brooklynu.

BRIDGEPORT, O. — Konferenca klubov JSZ in društva Prosvetne matice v nedeljo 23. junija.

BRIDGEPORT, O. — Piknik kluba it. 11 in konferenčne organizacije JSZ v nedeljo 23. junija.

JULIJ

SO. CHICAGO, ILL. — V nedeljo 14. julija piknik kluba it. 224 JSZ.

MOON RUN, ILL.—Slavje 30-letnice Proletarca pod pokroviteljstvom kluba JSZ in Konferenca v soboto 13.-14. julija.

CLEVELAND, O. — Piknik kluba it. 27 in odsekov v nedeljo 21. julija na Pintarjevi farmi.

AVGUST

WAUKEGAN, ILL.—Piknik kluba

THE FIELD IS RIPE

The Socialist party started out on its career with a full knowledge of its high mission. Its mission is to get Socialism, and, in doing so, it has to convince a majority of the people that they should have it.

Many a local or branch in a small city or town has found it hard to maintain an organization; but if they keep in mind and adhere to the object of the party, it should not be difficult.

Every organizer has had the experience of local comrades telling him they could not keep the members interested because there was nothing for them to do. In reply, however, to the question, "Have the majority of the people of your community been converted to a belief in Socialism?" they have to admit that such is not the case.

So long as that is not the case, there is so much to do and so much "raw material" to work on, that the only problem is to decide what to do next.

This is true everywhere, even in "Socialist cities." It can hardly be said that there is a "Socialist city" anywhere in the United States, if, by a "Socialist city" you mean a city in which the majority of the people are full-fledged Socialists.

THE ILLINOIS SOCIALIST PARTY CONVENTION

BY DONALD J. LOTRICH

The State convention of the Socialist Party of Illinois took place on May 11 and 12 at Decatur, Ill. Decatur itself is a nice little town. It is the home town of ex-Commander Hayes of the American Legion, a hater of true America and American principles, an opponent of organized labor, a great red baiter and an eel and a heel of the Amer. Chamber of Commerce. Decatur is also the home of a 15 week strike of cotton goods workers in which a judge issues a drastic injunction against picketing and where the town had to swear in 150 policemen (strikebreakers) to protect the mills from 275 striking women. So you see, Decatur was quite an appropriate place for the Socialist convention.

Several prominent Socialists were with us for the occasion. Norman Thomas stopped off on the pre-convention evening, to hold a successful meeting at the Decatur High School. With him were Paul Porter, National Labor Secretary, Clarence Senior, Executive Secretary, Prof. Maynard C. Krueger of the National Executive Committee and Douglas Anderson, Chairman of the State Executive Committee. Because of 25 cent admission charge the size of the audience was kept down but about 400 were in attendance, anyway. All the speakers were exceptionally good. In particular, Norman Thomas, who made the best address I have heard from him as yet.

The following morning the State Executive Committee met to complete the convention details.

Joseph Brinocar, State Secretary, opened the convention shortly after 1 P. M. Saturday. Clarence Senior made the keynote speech in which he outlined the work and progress of the Party and its various divisions. He stressed the need of Socialist influence in the trade unions and other labor bodies and urged the fulfillment of the United Socialist Drive to carry the Party thru for some crucial battles on the political front next year. He pointed out that in a survey made by the Association of Power and Light Utilities, the Socialist Party was considered its enemy No. 1 and when such vast monopoly undertakes to give us such a high ranking the Socialist Party, as feeble as it is, does amount to something.

When the credentials committee reported that 35 branches sent 45 delegates I was disappointed. Surely, I thought, we would have 75 delegates. Though we are supposed to have 114 branches in Illinois' only 35 saw fit to be represented. That dampened the ardor considerably. However, the convention set to work at once and elected Comrade M. E. Kirkpatrick (recently elected mayor of Granite City) chairman of the convention. Comrades Burt and Brinocar were named vice chairman and secretary respectively and Theresa Kerr recorder. Five committees were then named, as follows: organization, resolutions, constitution, press and nominating.

(Continued on page 5)

It follows that in all parts of the nation the great work we have before us in the immediate future is to educate the people to a true knowledge of what the Socialists want. They'll have a still better idea if the bills pass.

There are various ways of doing this. One splendid way is to get subscriptions to Socialist papers and let them edge the truth in. Meetings, plays, leaflets, pamphlets and books have their place. So have social features. Writing letters to the capitalist papers is valuable, provided they are well written. The circulation of petitions for the Wisconsin Production Corporation bill was very educa-

tive, and the hearing on it and the companion bills was equally so. It is safe to say that many thousands of Wisconsin people now have a better idea of what the Socialists want. They'll have a still better idea if the bills pass.

In short, there is far more educational work to do than the present number of active Socialists can get done. The field is ripe to the harvest and the workers are too few. If these lines strike the eyes of any who believe in Socialism but are inactive, may these words haunt them until they become active.

—The Milwaukee Leader.

Sales Tax Hits The Worker

According to a government survey undertaken by the bureau of labor statistics, about 80 cents of every dollar which the wage-earner spends goes for purchases upon which a sales tax is levied. Thirty-seven cents of the dollar goes for food, 13 cents for clothing, 12 cents for household equipment and 5 cents for furnishing. The other 13 cents go for odds and ends such as recreation, gasoline, etc., upon which taxes are also levied.

There is no way by which the poor man can escape a tax in one form or another. Even his rent, which makes up the major portion of the remain-

ing 20 cents, also absorbs several kinds of taxes.

The sales tax definitely increases the price of commodities the workers have to buy in order to live. It therefore diminishes the amount of the purchases which the workers can make. By so doing the purchasing power of the workers, which was to be increased by the new-deal formula, is definitely reduced and the inequitable distribution of wealth, which was responsible for our present depression, is made even more inequitable.

The most remarkable feature about the sales tax, which is spreading practically through every state, is that most of the states are in the hands of officials who have been elected on a platform to uphold the hands of the president and to support his new deal. Yet by adopting these vicious sales taxes they are striking down the hands of the president and confounding the new deal. They are adopting policies that are directly contrary to the program of creating a better balance between our consuming and producing powers.

The whole situation shows strikingly how the rich can shirk their responsibilities and transfer the burden to the shoulders of those who are the weakest and the most heavily laden. They have fought successfully every attempt to institute income taxes, except in few instances, which would tax the citizens in accordance with their ability to pay. And they have just as successfully ushered in the sales taxes, every cent of which is food taken from some hungry worker's mouth, and a garment taken from some worker's back.

Labor should concentrate on this evil, which is the vilest form of wage reduction.—The Brewery Worker.

A new monthly children magazine The Falcon Call has just reached us. It is published by the Red Falcons of America at 7 East 15th St., New York. The contents of this publication is devoted to children between the ages of 6 and 12, acquainting them with the principles of Socialism thru short stories, novelties and attractive drawings. Every young boy or girl will be glad to get a copy. Send for a copy to the following address: The Falcon Call, 17 East 15th St., New York, N. Y. The price is ten cents.

Times Change

To be put on bread and water was once a dire threat. Now it has become a plea and a promise.

EVERY DAY

BY COVINGTON HALL

Empires, into dust have mouldered, kingdoms crumbled to decay,
But, unwearied, Labor marches on to conquest every day;
Over ladders, judges, pontiffs, over prisons, states shrines,
Moves the Mass forever where the Star of Freedom shines.

Every day the sword is taken from the gunmen 'round the throne;
Every day some son of Science leaves the priesthood power-shorn;
Every day some shame is buried; every day some terror dies;
Every day some soul awakens with the fear gone from his eyes.

Every day the right advances, every day old wrongs retreat,
Every day some lie is trampled 'neath an outraged Rebel's feet;
Every day sees Superstition growing peaked and pale and small,
Sees another dead Osiris from the thrones of Heaven fall.

Every day our knowledge widens; every day some mind is freed;
Every day Truth rings a deathknell over some slave-making creed;
Every day Love's wings grow stronger; every day sees Man arise.
Every day some soul awakens with a new light in his eyes!

Not There for Cherry Blossoms!

OUR WAUKEGAN JSZ CONFERENCE

BY JOHN RAK

Approximately 40 delegates attended the Illinois-Wisconsin Conference of JSF in Waukegan Sunday, May 19. Large delegations came from Milwaukee and Chicago with North Chicago, Waukegan, Sheboygan and Racine also well represented. It was encouraging to note the large number of women present who took an active part in the various discussions.

Frances Zakovsek, secretary, reviewed the past work of the Conference and outlined the afternoon program in which the Chicago dramatic group of branch 1 has been invited to participate. Comrade Pogorelec, chairman of the Conference reported on his Western tour which he has just completed. The trip was a financial and moral success. Proletarec gained in circulation and good literature sales were made. The district organizers reported that all branches and lodges in their vicinities have renewed their affiliation with the Educational Bureau. In Milwaukee and Racine, several new lodges joined.

A large part of the conference's time was taken up by the delegate's reports. It was encouraging to note that the lodges affiliated with the Educational Bureau were well pleased with the literature and

other service they were able to get from this institution. Branch delegates reported of their cultural work, selling The American Family Almanac, The May Herald and of other activities. In West Allis branch 180 is conducting joint educational meetings with the English comrades and have a large number of Slovene youth students enrolled in the Red Falcon school. Representatives of the English Sections from the Chicago and Milwaukee JSF branches told of their activities in selling literature and other work. In Chicago a Red Falcon group of branch 1 has been organized which is making good progress. Most of the branch delegates stressed the need of more activity in their ranks and of getting more young members to join.

The problem of getting a larger circulation for Proletarec and its publications was well discussed. More systematic organization in this respect will be planned by branches where it has not been practised as yet. The district organizers are to assist in this work as well as help build up the branches for more activity. The possibility of having a field worker on the road for several weeks campaigning for Proletarec and doing other or-

ganizational work in the various districts was also discussed. Due to the limited time available for the sessions, no definite action was taken. It was hoped that the JSF executive committee would plan such a tour in the future.

The conference decided to hold a manifestation commemorating the 25th anniversary of the Yugoslav Socialist Federation in Waukegan sometime in September. The date and arrangements were left to the secretary and branch 45. A \$25 contribution was made to the Campaign fund of JSF. At the next conference the question of getting youth interested and active for our movement has been placed on the agenda.

A fine crowd attended the afternoon program sponsored by the Conference. The Chicago dramatic group of branch 1 presented "Red Flowers", a 4 act social drama which made a good impression upon the audience. A number of Milwaukeeans saw this play for the second time and informed us that they will plan to stage this drama in Milwaukee sometime this Fall. Several Chicagoans were also present to witness the afternoon program and enjoyed themselves until it was time to leave.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

We heard interesting travel reports off some of the big salaries of the professional union leaders.

Last week we mentioned that the Illinois legislature would jam thru an increase in the sales tax to 3% despite the fact that the bill was defeated on five different attempts. It was amended and carried as a regular bill. So that beginning with July 1 the tax will go into effect, the poor will be 1% poorer and the wealthy will laugh up their sleeves because a democratic legislature with little knowledge of economics and no consciousness that the poor suffer most thru sales taxes, have done precisely what Big Money called for and what is bound to increase the wound of the depression.

That Sweitzer scandal wherein our famed City Clerk stole over \$400,000 is getting the headlines. Sweitzer denies any wrongdoing, which is typical of democratic and republican politicians. Everything is going to turn up all right, he told his fellow Elks at their recent meeting. They applauded him lustily for that remark and promised to stand behind him despite everything. Sweitzer must have done a lot for the Elks else why should they back up a thief and a robber. Maybe some of the stolen money was used for the Elks. Anyway, instead of condemning him and throwing him out they applaud his taking ways.

CLASSICAL LEAGUE

A Yale student specializing in classical languages has been arrested at the Colt Arms-picket line in Hartford, Conn.

He called the boss a skunk.

Just Listen To Him!

Charlie Dawes, who borrowed 90 millions from Uncle Sam and paid a little of it back, reads that a million Illinois folks face hunger as relief stops, that the business index has hit a new low for the year well below 1934, that the shipment of goods has hit a tailspin—

So he predicts that full prosperity will be here in June.

Speaking of Wage Cuts

One of our fellow workers on the payroll of a large corporation "earns" a salary of \$300,000 yearly. Charles M. Schwab pulls down \$250,000, not counting overtime work, for Bethlehem Steel, and Walter S. Gifford of the American Telephone Co., receives valuta to the extent of \$200,000 with which to keep the wolves away from his humble abode.

—The New Leader,